

ZAKON O SOCIALNEM VKLJUČEVANJU INVALIDOV

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon ureja podelitev statusa invalida osebam s trajnimi prirojenimi ali pridobljenimi okvarami, ki brez nudenja podpornih storitev ne morejo samostojno opravljati večine ali vseh življenjskih funkcij ter si zagotavljati sredstev za preživljanje, pravico do denarnih prejemkov in možnosti, ki jim jih zagotavlja država, za njihovo enakovredno vključevanje v družbo.

2. člen (namen zakona)

(1) Namen zakona je ustvarjati pogoje za čim bolj enakopravno in enakovredno življenje oseb iz prejšnjega člena ob najširši družbeni podpori vseh, ki se z njimi na kakršen koli način srečujejo.

(2) Republika Slovenija zagotavlja mrežo socialno varstvenih storitev (vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji in institucionalno varstvo), namenjenih najtežjim invalidom, ki so pridobili status po tem zakonu (v nadaljnjem besedilu: invalidi).

(3) Zaradi spodbujanja razvoja in z namenom izenačevanja možnosti invalidov Republika Slovenija s podpornimi storitvami spodbuja čim bolj samostojno življenje invalidov v skupnosti, omogoča izvajanje inovativnih programov in usposabljanj za invalide, ki jih lahko izvajajo fizične ali pravne osebe, ne glede na njihov pravni status, ki imajo pridobljena znanja s področja invalidnosti. Izvajanje programov in usposabljanj mora biti neprofitno.

(4) Republika Slovenija sofinancira izvajanje inovativnih programov in usposabljanj iz prejšnjega odstavka v okviru zagotovljenih proračunskih možnosti.

3. člen (status invalida)

(1) Status invalida po tem zakonu lahko pridobijo naslednje polnoletne osebe:

- z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju,
- z avtističnimi motnjami, ki imajo hudo obliko neprilagojenega vedenja, katera jim onemogoča samostojno življenje in pridobivanje sredstev za preživljanje,
- gluho slepi,
- z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro in
- najtežje gibalno ovirane osebe, ki se zaradi invalidnosti ne morejo same vključevati v družbo in si zagotavljati socialne varnosti.

(2) Invalidnost mora biti ugotovljena pred dopolnjenim 18. letom starosti oziroma v času rednega šolanja do dopolnjenega 26. leta, ali pri zmerni do hudi možganski poškodbi ali okvari pred vstopom v pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(3) Poleg pogojev iz prejšnjega odstavka morajo izpolnjevati še naslednje pogoje:

- so državljani Republike Slovenije ali
- so tujci s stalnim prebivališčem ali z dovoljenjem za bivanje v Republiki Sloveniji.

4. člen
(postopek pridobitve statusa)

(1) Vlogo za pridobitev statusa invalida po tem zakonu lahko upravičenec, njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik vloži na pristojnem centru za socialno delo. Vlogi priloži zadnjo odločbo o usmerjanju, ki jo je izdal organ, pristojen za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ali mnenje invalidske komisije Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(2) Če iz odločbe ali mnenja iz prejšnjega odstavka nedvomno izhaja, da upravičenec izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena, center za socialno delo izda odločbo o priznanju statusa invalida po tem zakonu.

(3) V primeru dvoma center za socialno delo pridobi izvedensko mnenje Univerzitetnega inštituta Republike Slovenije - SOČA, ki je podlaga za izdajo odločbe.

(4) Zoper odločbo centra za socialno delo je dovoljena pritožba, ki jo rešuje ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

II. DENARNI PREJEMKI

5. člen
(nadomestilo)

(1) Invalidi, ki so pridobili status invalida po tem zakonu, imajo pravico do nadomestila za invalidnost (v nadaljnjem besedilu: nadomestilo) za pokrivanje osnovnih življenjskih potreb, ki tudi najtežjim invalidom omogoča enakovredno življenje in bivanje v skupnosti, če nimajo pridobljenih primerljivih pravic po drugih predpisih. Nadomestilo zagotavlja proračun Republike Slovenije. Ne glede na premoženjsko stanje upravičenca do nadomestila je višina nadomestila enaka seštevku denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka po zakonu, ki ureja socialno varstvene prejemke.

(2) O pravici do nadomestila za invalidnost odloči center za socialno delo, ki lahko postopek po prejšnjem in tem členu zakona, združi.

(3) Invalidom, ki so prejemniki nadomestila iz prvega odstavka tega člena, proračun Republike Slovenije krije tudi obvezno zdravstveno zavarovanje po zakonu, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, če le-tega nimajo urejenega na drugih zavarovalnih podlagah, oziroma druge dajatve in prispevke iz naslova zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.

(4) Če invalid sklene delovno razmerje, se mu nadomestilo izplačuje v višini razlike med prejeta plačo in zneskom neto minimalne plače.

(5) Ko invalidu delovno razmerje iz kateregakoli razloga preneha, ima ponovno pravico do nadomestila v polnem znesku.

(6) Invalidi pridobijo pravico do nadomestila, ko dopolnijo 18 let oziroma pri kasneje ugotovljeni možganski poškodbi naslednji mesec po pridobitvi statusa invalida po tem zakonu.

6. člen
(dodatek za pomoč in postrežbo)

(1) Invalidi, ki zaradi invalidnosti potrebujejo pomoč in postrežbo druge osebe za opravljanje osnovnih življenjskih potreb, imajo poleg nadomestila za invalidnost pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, če nimajo pravice do dodatka za isti namen po drugih predpisih.

(2) Višina dodatka je odvisna od tega, koliko pomoči druge osebe invalid potrebuje.

(3) Mnenje o potrebni pomoči druge osebe pripravi izvedenski organ po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(4) Višina dodatka za pomoč in postrežbo se odmeri po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

7. člen
(družinska pokojnina in družinska invalidnina)

(1) Invalid, ki je prejemnik nadomestila za invalidnost, in pridobi pravico do družinske pokojnine po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje ali do družinske invalidnine po predpisih o vojnih invalidih, je upravičen do delnega nadomestila za invalidnost v primeru, ko je družinska pokojnina in/ali družinska invalidnina nižja od nadomestila in sicer za razliko od višine družinske pokojnine in/ali družinske invalidnine do višine nadomestila.

(2) Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: ZPIZ) invalidu, ki mu je z odločbo ZPIZ-a priznana družinska pokojnina za nazaj in je prejemal nadomestilo za invalidnost, za nazaj izplača le razliko med višino izplačanih nadomestil za invalidnost in družinsko pokojnino.

8. člen
(pritožba)

- (1) Zoper odločbo iz 5., 6. in 7. člena tega zakona je dovoljena pritožba.
- (2) Pritožbe rešuje ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

III. PODPORNE STORITVE

9. člen
(podporne storitve)

(1) Nabor in vsebino posameznih podpornih storitev ter pogoje za izvajanje posameznih podpornih storitev pripravi Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za invalidsko varstvo.

(2) Podporne storitve so namenjene:

- usposabljanju za samostojno življenje,
- vseživljenjsko učenje,
- bivanju s podporo in
- ohranjanju socialne vključenosti starejših invalidov.

(3) Invalidi imajo pravico do podpornih storitev, ki jim omogočajo čim bolj neodvisno življenje, izražanje lastne volje in želja in njihovo vključevanje v ožje in širše družbeno okolje.

(4) Invalidi, ki so vključeni v socialno varstvene storitve, imajo pravico samo do podpornih storitev, ki se ne izvajajo v času izvajanja socialno varstvenih storitev, v katere so vključeni.

10. člen
(postopek)

(1) Invalidi, ki zaradi invalidnosti potrebujejo podporne storitve, so upravičeni do vrednotnic za plačilo podpornih storitev (v nadaljnjem besedilu: vrednotnice). Podporne storitve lahko izvajajo fizične ali pravne osebe s poznavanjem posebnosti različnih vrst invalidnosti.

(2) Invalid, njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik, poda vlogo za izdajo vrednotnic na pristojni center za socialno delo.

(3) Strokovna komisija po zakonu, ki ureja osebno asistenco, oceni, katere podporne storitve invalid potrebuje.

(4) Pristojni center za socialno delo na podlagi ocene strokovne komisije iz prejšnjega odstavka z odločbo invalidu prizna pravico do podpornih storitev in vrednotnic za plačilo letih.

(5) Podporne storitve se izvajajo na podlagi dogovora, ki ga pripravi izvajalec podpornih storitev skupaj z invalidom, njegovim zakonitim zastopnikom ali skrbnikom.

11. člen
(spremenjene okoliščine)

(1) V primeru spremenjenih okoliščin lahko invalid, njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik ali izvajalec podpornih storitev, centru za socialno delo predlaga ponovno oceno strokovne komisije za priznanje pravic po tem zakonu.

(2) O ponovni vlogi center za socialno delo odloči z odločbo.

12. člen
(pritožba)

(1) Zoper izdano odločbo centra za socialno delo ima invalid pravico do pritožbe.

(2) Pritožbe po tem zakonu rešuje ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

13. člen
(usposabljanje za samostojno življenje)

(1) Usposabljanje za samostojno življenje je nabor podpornih storitev, ki so namenjene vsem invalidom, predvsem pa osebam s pridobljeno možgansko poškodbo ali okvaro.

(2) Način in obseg izvajanja teh storitev je odvisen od potreb posameznega invalida.

14. člen
(vseživljenjsko učenje)

(1) Vseživljenjsko učenje je nabor podpornih storitev, namenjen ohranjanju pridobljenih znanj ter pridobivanje novih znanj s ciljem ohranjanja čim večje samostojnosti invalida v skupnosti.

(2) Način, obseg in oblika izvajanja storitev je odvisna od potreb posameznega invalida.

15. člen
(bivanje s podporo)

Bivanje s podporo se lahko izvaja kot samostojno bivanje enega ali več invalidov z nudenjem podpornih storitev za čim bolj samostojno življenje invalidov v skupnosti.

16. člen
(ohranjanje socialne vključenosti starejših invalidov)

Za invalide, starejše od 65 let, se izvajajo podporne storitve, primerne njihovi starosti in potrebam za zagotavljanje njihovega samostojnega življenja v skupnosti.

IV. ZBIRKE PODATKOV

17. člen
(zbiranje, obdelovanje in hranjenje podatkov)

(1) Za zbiranje, shranjevanje, posredovanje in uporabo podatkov, vsebovanih v zbirkah podatkov, ki so potrebni za izvajanje tega zakona, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, če ta zakon ne določa drugače.

(2) Za namene razvoja in izvajanja podpornih storitev se podatki, ki so potrebni za načrtovanje vrste in obsega podpornih storitev ter spremljanje doseganja kazalnikov uspešnosti, obdelujejo v obliki, ki onemogoča identifikacijo posameznika.

18. člen (evidenca oseb s statusom invalida)

(1) Za potrebe odločanja o pridobitvi statusa invalida po tem zakonu, pravici do nadomestila za invalidnost, dodatka za pomoč in postrežbo, vrednotnic za plačilo podpornih storitev, načrtovanje politike, spremljanje stanja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene se vodi informatizirana zbirka podatkov o osebah, ki so pridobile status invalida po tem zakonu ali po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Uradni list SRS, št. 41/83, Uradni list RS, št. 114/06 – ZUTPG, 122/07 – odl. US, 61/10 – ZSVarPre in 40/11 – ZSVarPre – A), njihovih zakonitih zastopnikih ali skrbnikih, prejemnikih pravice do nadomestila za invalidnost, dodatka za pomoč in postrežbo, vrednotnic za plačilo podpornih storitev in izdanih odločbah (v nadaljnjem besedilu: centralna zbirka podatkov). Centralna zbirka podatkov vsebuje naslednje podatke:

- osebne podatke osebe, ki je pridobila status invalida po tem zakonu ali po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika (osebno ime, EMŠO, naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča, rojstni podatki, naslov nudenja podpornih storitev, osebno ime zakonitega zastopnika ali skrbnika),
- vrsto invalidnosti,
- podatke o denarnih prejemkih invalida,
- podatke o uveljavljenih socialno varstvenih pravicah in o datumu uveljavitve in prenehanju pravic,
- številko in datum izdaje odločbe o priznanju pravice do podpornih storitev,
- datum pričetka in prenehanja izvajanja podpornih storitev,
- podporne storitve, ki se mu nudijo,
- odobreno število ur podpornih storitev,
- podatki o izvajalcu/cih podpornih storitev (firma, sedež, ime in priimek, naslov bivališča).

(2) Centralno zbirko podatkov obdeluje ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, kot upravljavec centralne zbirke podatkov.

(3) Podatki iz evidence iz tega člena se hranijo deset let po prenehanju uveljavljanja pravic po tem zakonu, po preteku roka se arhivirajo.

19. člen (pridobivanje podatkov)

(1) Podatki iz prejšnjega člena, ki so po tem zakonu potrebni za uveljavljanje pravic po tem zakonu, se zbirajo neposredno od upravičencev, njihovih zakonitih zastopnikov ali skrbnikov ter po uradni dolžnosti iz zbirk podatkov iz drugega odstavka tega člena, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblaščeni organi in organizacije. Upravičenec, njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik, mora centru za socialno delo dati vse podatke, o katerih pooblaščeni organi in organizacije ne vodijo zbirk podatkov.

(2) Centri za socialno delo in ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, podatke iz prejšnjega odstavka brezplačno pridobivajo iz obstoječih zbirk podatkov naslednjih upravljavcev:

- Ministrstva za notranje zadeve – podatke iz centralnega registra prebivalstva (ime in priimek, EMŠO, državljanstvo prebivalca, ki uveljavlja pravice po tem zakonu, stalno ali

začasno prebivališče, država bivanja, naslov za vročanje, sprememba osebnega imena, podaljšanje in odvzem roditeljske pravice ter datum prenehanja tega ukrepa, odvzem in vrnitev poslovne sposobnosti, skrbništvo ter datum prenehanja tega ukrepa),

- centrov za socialno delo – podatke o oblikah družbenega varstva po zakonu, ki ureja družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb, podatke o uveljavljenih pravicah po tem zakonu (začetek in prenehanje pravic), odločbo o pridobitvi pravice do nadomestila za invalidnost in odločbo o pridobitvi pravice do dodatka za pomoč in postrežbo po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, odločbo o pridobitvi statusa invalida, odločbo o pravici do nadomestila, odločbo o pravici do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu, odločbo o pravici do vrednotnic po tem zakonu,
- Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – podatke o izplačanih nadomestilih za invalidnost in podatke o izplačanih dodatkih za tujo nego in pomoč po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, podatke o izplačanih družinskih pokojninah in dodatkih za pomoč in postrežbo po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ime in priimek, EMŠO, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum izdaje odločb o pridobljenih pravicah po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb in Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju),
- upravnih enot – podatke o prejemnikih družinske invalidnine po predpisih, ki urejajo vojne invalide (ime in priimek, EMŠO, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum izdaje odločb o pridobljenih pravicah),
- Zavoda za zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje – podatke o zaposlenih osebah, ki so pridobile status invalida po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb in po tem zakonu,
- Finančne uprave Republike Slovenije – podatke o višini izplačanih plač oseb s statusom invalida po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb in po tem zakonu.

(3) O pridobivanju podatkov iz tega člena ni potrebno predhodno seznaniti oseb, na katere se podatki nanašajo.

(4) Zaradi točnosti in ažurnosti podatkov iz prejšnjega člena se lahko povezuje centralna zbirka podatkov s centralnim registrom prebivalstva na podlagi EMŠO.

V. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

20. člen

(rok za pripravo nabora podpornih storitev)

Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za invalidsko varstvo, pripravi nabor in vsebino posameznih podpornih storitev ter pogoje za izvajanje posameznih podpornih storitev iz tretjega odstavka 7. člena tega zakona v roku enega leta po uveljavitvi tega zakona oziroma najkasneje do 31.12.2019.

21. člen

(prenehanje veljavnosti)

(1) Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb preneha veljati 1. januarja 2019.

(2) Invalidi, ki so pridobili status invalida po zakonu iz prejšnjega odstavka, ohranijo status invalida in vse s tem pridobljene pravice še naprej.

(3) Z dnem uveljavitve II. poglavja tega zakona se dodatek za tujo nego in pomoč spremeni v dodatek za pomoč in postrežbo in sicer tako, da:

- postanejo upravičenci, ki potrebujejo pomoč za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb, upravičenci do dodatka za pomoč in postrežbo skladno z določbo prvega

21.12.2017

odstavka 103. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 ZIUPTD, 102/15 in 40/17, v nadaljnjem besedilu: ZPIZ),

- upravičenci, ki potrebujejo pomoč za opravljanje večine osnovnih življenjskih potreb, upravičenci do dodatka za pomoč in postrežbo skladno z določbo drugega odstavka 103. člena ZPIZ.

22. člen
(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne mesec dni po njegovi uveljavitvi, razen II. poglavja tega zakona, ki se začne uporabljati 1. januarja 2019, III. poglavje tega zakona pa se začne uporabljati najkasneje 1. januarja 2022.